

VD 4 - 6 let

MGR. EVA KOLESOVÁ

www.logopedonline.cz

MGR. EVA KOLESOVÁ

- klinický logoped dlouholetou praxí
- zkušenosti s logopedickou diagnostikou a terapií u dětí i dospělých
- vede logopedickou poradnu Logopeonline na Praze 5
- www.logopedonline.cz
- Pracovní zkušenosti - logopedická ambulance Vyškov, práce s dospělými na neurologii, LDN a ve stacionáři při nemocnici Vyškov, logopedická ambulance Praha 8, logopedická ambulance Praha 5
- vede semináře a přednášky pro pedagogy, rodiče, lékaře

VÝVOJOVÁ DYSFÁZIE

Specificky narušený vývoj řeči. Jedná se o řečovou poruchu, u které dochází ke špatnému zpracování zrakového a sluchového signálu. Zjednodušeně řečeno, dítě dobře vidí i slyší, ale centrální nervová soustava nesprávným způsobem zpracovává signály přicházející přes oko a ucho. Výsledkem je obtížně srozumitelná nebo nesrozumitelná řeč, které předchází opožděný vývoj řeči.

Symptomy VD:

- Vývojové dysfázii předchází OVRŘ
- U některých dětí se objevuje VD ve 4 - 5 letech
- Řeč je nesrozumitelná nebo velmi obtížně srozumitelná - někdy vlastní nesrozumitelný žargon.
- Dítě má malou slovní zásobu, vyjadřuje se jako mladší dítě (onomatopoeie, dvouslovné věty, vlastní výrazy, žargon, neologismy)
- Je narušena gramatická struktura vět – děti nepoužívají všechny slovní druhy, chybují v předložkových vazbách, nesprávný slovosled, dysgramatismy
- Nevyzrálá jemná a hrubá motorika
- Nevyzrálá grafomotorika - opožděná kresba, specificky vypadající kresba, dítě většinou kreslí pouze tmavou pastelkou (nejčastěji černou), v kresbě jsou patrné známky organicity
- Nevyzrálá krátkodobá verbální paměť – nezopakuje větu adekvátně vůči svému věku
- Nevyzrálé sluchové a zrakové vnímání
- Narušeno porozumění řeči
- Řeč bývá narušena ve všech jazykových rovinách včetně pragmatické jazykové roviny
- Nerovnoměrný psychomotorický vývoj
- Výrazný rozdíl mezi verbálními a neverbálními intelektovými schopnostmi

VÝVOJ DÍTĚTE 4 - 5 LET

- ve věku 4 - 5 let je pro dítě nejdůležitější činností hra a kresba
- dítě v tomto období dovede rozlišovat a pojmenovat barvy, vyprávět krátké pohádky, reprodukovat jednoduché písničky a říkanky
- řeč je po dokončení 4.roku **gramaticky správná**, dítě používá všechny slovní druhy, správně skloňuje, časuje, hovoří o sobě v první osobě je
- zopakuje čtyř slovnou větu, počítá do čtyř i více
- porozumění i exprese řeči je na takové úrovni, že dítě dokáže dobře rozumět vrstevníkům i dospělým, dokáže správně a funkčně vyprávět a klást otázky
- v případě, že po dovršení 4.roku věku je řeč obtížně srozumitelná, předcházet jí opožděný vývoj řeči a gramatická struktura jazyka není vyzrálá, lze předpokládat, že se u dítěte projevuje specificky narušený vývoj řeči ... v takovém případě je potřeba navštívit klinického

VÝVOJ DÍTĚTE 5 - 6 let

- slovní zásoba obsahuje několik tisíc slov, dítě tvoří rozvité věty, souvětí, používá všechny slovní druhy, skloňuje, časuje, orientuje se podle předložkových vazeb (nad, pod, vedle, za, atd.), zná říkanky, písničky
- dítě rozumí verbálnímu projevu, čtení pohádek.....samo dokáže pohádku vyprávět, chápe časové a dějové souvislosti, rozlišuje mezi realitou a pohádkovým světem
- dozrává sluchové a zrakové vnímání, časoprostorová orientace - dítě chápe pravou a levou stranu, rozumí pojmům nahoru x dolů, aktivně i pasivně ovládá další protiklady, aktivně používá čas minulý, přítomný i budoucí
- sluchová analýza a syntéza slov - kolem 6.roku dozrává schopnost skládat a rozkládat slova na jednotlivé hlásky, což je velice důležitá schopnost pro rozvoj čtení a psaní
- kromě řeči dozrává také jemná a hrubá motorika, která se následně projevuje v oblasti vývoje grafomotoriky - dítě umí nakreslit postavu se všemi částmi těla, napodobuje tiskací písmena, číslice bez schopnosti číst a psát
- dozrává výslovnost hlásek R a Ř a kumulace sykavek CSZ a ČŠŽ v jednom slově

CO JE PRO DĚTI S VD DŮLEŽITÉ?

- Zachytit děti s těmito poruchami řeči včas - děti s opožděným vývojem řeči sledujeme od 2 - 3 let věku - včasná **diagnostika** a včasné zahájení **logopedické** péče
- Vytvořit terapeutický plán podle **individuálních potřeb dítěte**
- Cvičení přizpůsobit **vývojové fázi**, ve které se momentálně dítě nachází bez ohledu na jeho věk
- Rozvíjet **konkrétní oblasti vývoje**, ve kterých má dítě **deficity**
- V rámci logopedické terapie se u těchto diagnóz **nezaměřujeme na vyvozování správné výslovnosti**. Výslovnosti se věnujeme jako poslední vývojové oblasti až ve chvíli, kdy je dítě na vyvozování hlásek dostatečně zralé.
- Rodině poskytujeme veškeré informace, týkající se diagnostiky a terapie dítěte s VD, konzultujeme a doporučujeme speciálně pedagogické poradenství týkající se postupů práce s dítětem a jeho zařazení do vhodného předškolního a školního vzdělávání.
- **Informujeme rodiče** o vhodných typech **MŠ a ZŠ**, navazujeme spolupráci s **SPC a PPP**, které zastřeší případnou inkluzi dítěte do běžné MŠ nebo ZŠ, doporučí **IVP** nebo **asistenta pedagoga**.
- **Spolupráce s ostatními odborníky**, v jejichž péči dítě je - foniatr, kl. psycholog, neurolog, lékař ORL, fyzioterapeut, ergoterapeut, PPP, SPC, pedagogové v MŠ, ZŠ, AP

ROZVOJ ŘEČI

- Rozvoj **aktivní a pasivní slovní zásoby** - popis reálných předmětů, se kterými se dítě setkává ve svém okolí, popis obrázků v knížkách, na interaktivních kartičkách (logopedická pexesa, karty www.oskola.cz www.logopediesusmevem.cz, www.logosik.cz)
- Popis obrázků – **co to je?, co dělá?, kde to je?, komu to patří? Proč? - Protože ...** (vztahy a souvislosti mezi pojmy). Dětem s VD **vážně výbavnost slov**, proto dáváme na výběr: “je to kolo nebo motorka?”, “Maminka pije nebo jí?”
- Rozvoj **vyjadřovacích schopností** – tvorba vět, zařazení **sloves do vět** (odpovědi na otázky “**Co dělá?**”)
- Rozvoj **porozumění řeči** – souvisí s rozvojem pasivní a aktivní slovní zásoby. V rámci rozvoje porozumění řeči trénujeme s dětmi pasivní slovní zásobu, např. “*Podej obrázek, na kterém je kolo, míč, kytky, atd.*” Následně rozvíjíme porozumění ve spojení se slovesy, např. “*Polož do krabičky obrázek, na kterém Paní krájí chleba. Pán čte knížku. Babička se dívá na televizi., atd.*”
- Nácvič říkanek, písniček - u menších dětí doporučujeme propojení s pohybem, motorickými činnostmi. U starších dětí je vhodné využít dramatizaci pohádek, říkanky s obrázky
- Skládání **dějových obrázků, vyprávění podle obrázků** - souvisí také s procvičováním **časoprostorové orientace, pojmy první, poslední uprostřed**
- **Vyprávění** příběhů a pohádek podle obrázků (i bez obrázků)
- Podpora dítěte v komunikaci s vrstevníky

ROZVOJ HRUBÉ MOTORIKY

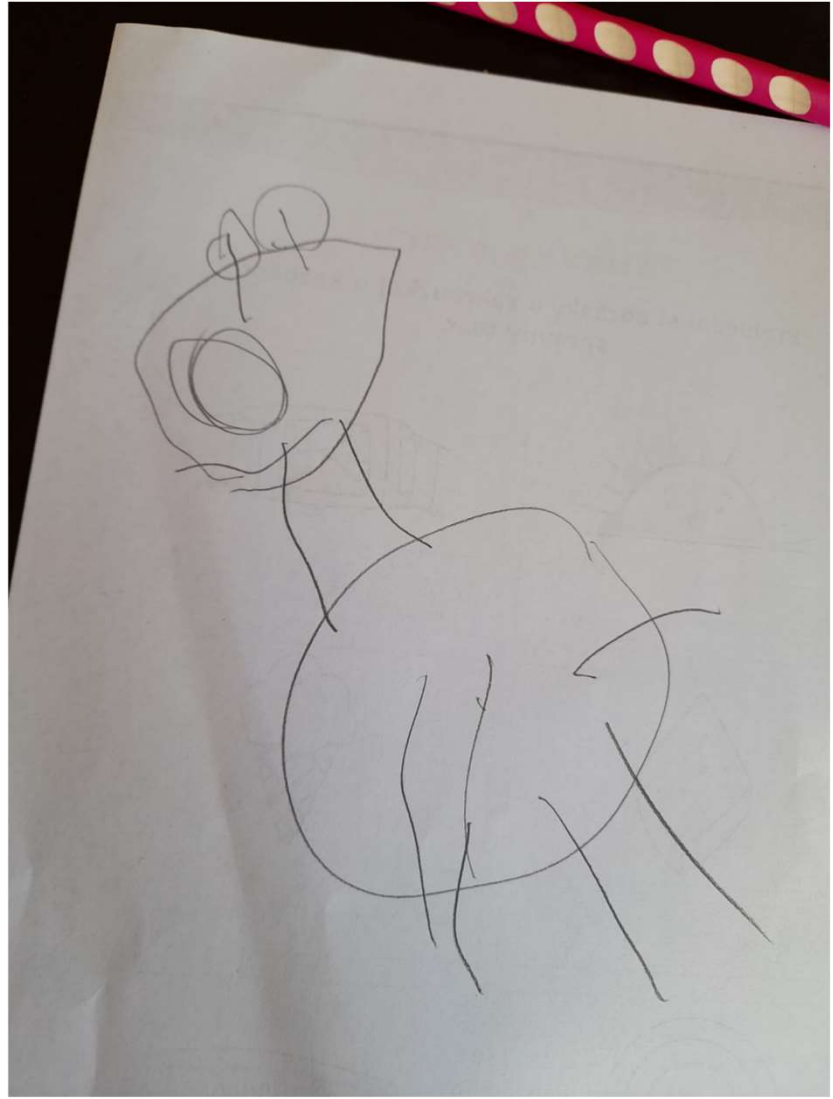
- ideální pro skupinovou terapii (v rámci kroužku, logopedické prevence v MŠ)
 - rozvoj koordinace pohybů - jednoduché dětské hry (Chodí Pešek okolo, Pásla ovečky, Rybičky rybičky rybáři jedou, změny chůze - jako medvěd, jako žabka jako kačenka, atd.)
 - opičí dráha - dítě se učí rozvíjet pohybovou paměť (zapamatovat si, kudy běží, skáče, podlézá, přelézá, atd.)
 - tip pro rodiče - není nutné docházet do sportovních kroužků, ideální je pohyb na dětském hřišti, prolézačky, klouzačky
 - obyčejná hra s míčem - házení velkým míčem, malým míčkem, trefit cíl
 - nácvik střídání nohou při chůzi do schodů a ze schodů
 - jízda na odrážedle (tříleté děti), na kole (čtyřleté a pětileté děti)
-
- NEUROVÝVOJOVÁ TERAPIE, HIPPOTERAPIE, FYZIOTERAPIE, BOBATHOVA TERAPIE
 - ERGOTERAPIE A ROZVOJ SENZORICKÉ INTEGRACE

ROZVOJ JEMNÉ MOTORIKY

- tip pro rodiče - v rámci domácí péče o dítě lze jemnou motoriku rozvíjet velmi přirozeně a nenásilně, zapojení dítěte do činností - při vaření (míchání, třídění jídla do mističek, nalévání do skleničky, používání příboru, apod.) věšení menších kusů prádla, manipulace s kolíčky, složení ponožek, apod.), zastrčení klíče do zámku, odemykání, zamykání
- rozvíjení samoobsluhy - oblékání větších kusů oblečení, předškoláci i menší zavazování tkaniček
- při koupání - přelévání vody do lahví s různě velkým hrdlem, hry s vodními hračkami
- v MŠ, ZŠ - stříhání, lepení, trhání papírků, výtvarné činnosti, modelování, navlékání korálek (větší, menší)
- **Vždy vycházíme z aktuálních schopností dítěte, přizpůsobujeme činnost**
- **úrovni jeho schopností! Vždy dítě motivujeme hrou a zábavnou činností**

ROZVOJ GRAFOMOTORIKY

- když dítě s VD vůbec nekreslí, snažíme se mu přiblížit kreslení tím, že kreslíme obrázky my, je to přirozený proces, ve kterém dítěti malujeme obrázek podle jeho přání nebo fantazie
- v rámci skupinové i individuální terapie můžeme využívat velké plochy (papíry, tabule) motivací může být skupinové malování (každé dítě nakreslí kousek obrázku - např. sluníčko, sněhuláka, apod.)
- cílené kreslení obrázky - dítě s VD si nepamatuje postup kresby, proto se jí musí učit cíleně a opakovaně s naší pomocí
- uvolňovací cvičení prstů, zápěstí, celé ruky (malování do mouky, krupice, jemného písku, apod.)
- nácvik správného úchopu není dlouho prioritou - správný úchop začínáme trénovat, když už dítě nějakou dobu kreslí a je ochotné s námi spolupracovat
- kurzy grafomotoriky - lze vyhledat na internetu

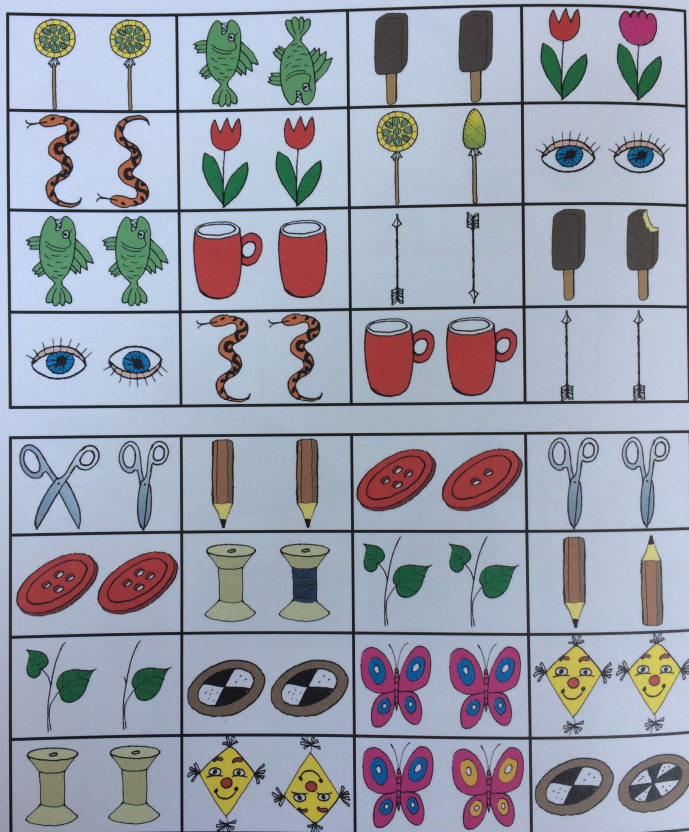

ROZVOJ ZRAKOVÉHO VNÍMÁNÍ

- nevyzrálé zrakové vnímání může být předzvěstí vzniku poruch učení (dyslexie)
- s rozvojem zrakového vnímání začínáme od nejútlejšího věku (rozpoznávání věcí, hraček, obrázků v knížkách, atd.
- barvy (jak se učit barvy) - rozlišování barev, třídění, pojmenování, když se pojmenování nedaří, učíme pojmenování s přirovnáním (zelená jako tráva)
- rozlišení figury a pozadí – stíny, obrysy, rozdíly na obrázcích,
- co je stejné, jiné, co do řady nepatří, co je obrácené nahoru x dolů, doprava x doleva

STEJNÝ X JINÝ

Zrakové rozlišování. Dítě porovnává dvojici obrázků v rámečku a přeškrtně všechny rámečky, kde oba obrázky nejsou shodné. Vedeme dítě k porovnávání dvojic systematicky, zleva doprava, odshora dolů.

NAHORU X DOLŮ

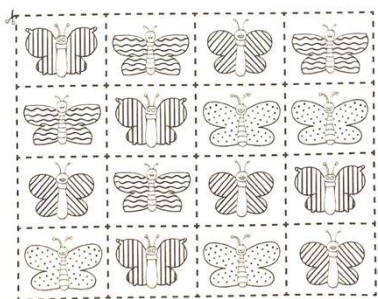

DOPRAVA X DOLEVA

OD ZÁPISU DO LAVICE 13

• Nejprve si vybarvi všechny čtyři motýlky v tabulce každého jinou barvou.
 • Podle rozdílných křídel vybarvi všechny ostatní motýlky správnou barvou podle vzoru v tabulce.
 Pak je vystříhají a nalepí ve správném směru letu – letí nahoru, doprava, dolů, doleva.

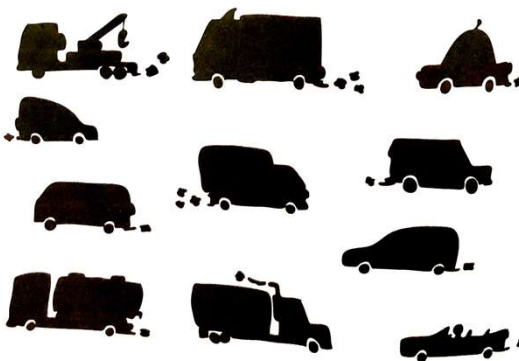
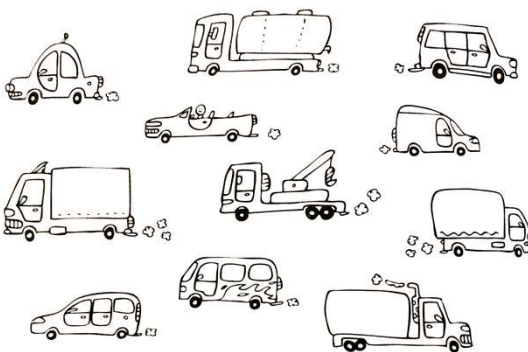
	↑	→	↓	←

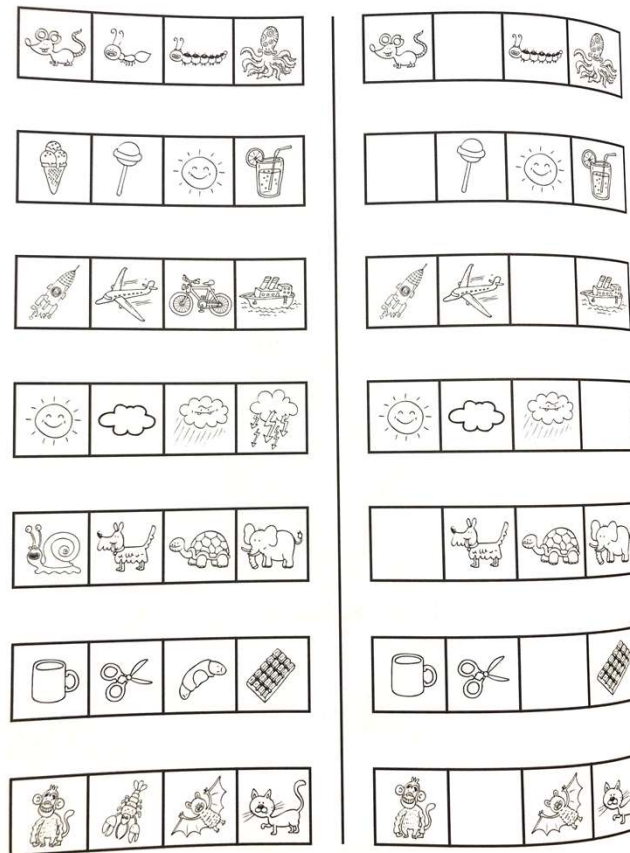
STÍNY X OBRYSY

6 OD ZÁPISU DO LAVICE

• V horní části obrázku je spousta aut.
 Najdeš ve spodní části obrázku správný stín? Pokud ano, spoj ho se správným autem nahoře.

ZRAKOVÁ PAMĚŤ

ROZVOJ SLUCHOVÉHO VNÍMÁNÍ

oslabená schopnost sluchového vnímání mívá za následek:

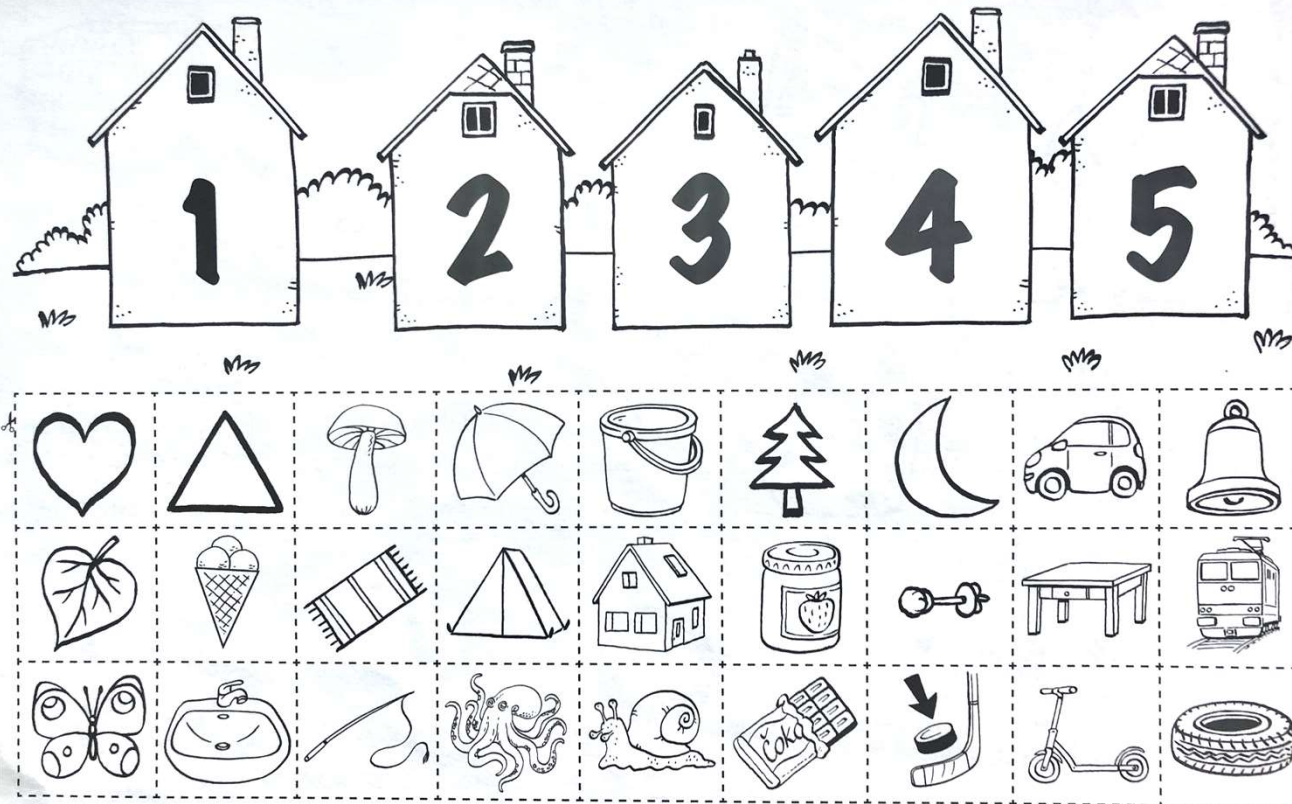
- nezájem o vyprávění, o čtení příběhů a pohádek
- obtíže vyslechnout instrukce (“zlobení”)
- potíže v komunikaci
- nevyzrálé sluchové rozlišování hlásek - nevyzrálá sluchová analýza a syntéza
- nevyzrálá sluchová paměť
- potíže v komunikaci

ROZVOJ SLUCHOVÉHO VNÍMÁNÍ

- Stejně nebo různě znějící zvuky či slova - nemusí se jednat o slova, která dávají smysl, může se jednat o smyšlené zvuky nebo pseudoslova (dety – děti, teta – táta, kolo - kolo, pní - pní, tne - tně) ... (tato pseudoslov jsou také součástí Testu podle Matějčka a Žlaba)
- Rozvoj **fonemické sluchu** – rozlišujeme slova, jejichž význam se mění přítomností jedné odlišné hlásky ((houby – houpy, pere – bere, pas – pes)
- **Rytmus zvuků** - opakování vytleskání rytmu, vyťukávání na bubínek, apod.
- **Rytmizace slov na slabiky** - vytleskání slabik, následně počítání slabik
- Rozlišování **dlouhých a krátkých slabik** ve slovech
- Rozlišování **znělých a neznělých hlásek** - V x F, K x G, T x D, P x B, S x Z, Š x Ž (zima x pes, guma x kůň, apod.)
- **Sluchová analýza a syntéza** slov v předškolním věku – určení první a poslední hlásky (souhlásky), následně i samohlásek, rozložení a složení slov na slabiky, nakonec na jednotlivé hlásky www.elkonin.cz
- Rozvoj **směrového slyšení** - odkud se ozývá zvuk?

RYTMIZACE SLOV NA SLABIKY

Slova bydlí v domečku podle počtu slabik. Nejprve vystřihni všechny obrázky a pak vyteskej slova na slabiky. Přířaď je pod domeček, ve kterém bydlí.

SLUCHOVÁ PAMĚŤ

OD ZÁPISU DO LAVICE 11

■ Vystřihni pět obrázků ve spodní části úkolu a nalep je do tabulky podle instrukce.
Poslouchej pozorně. Maminka nebo tatínek ti přečtou řadu slov. Poslouchej, která z nich řekli dvakrát. Vyber správný obrázek a slovo nalep do prázdného okénka v řádku.

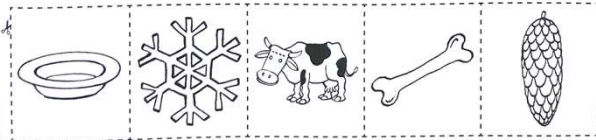
1) kočka, dečka, vločka,
tečka, vločka

2) most, kost, zlost, kost,
dost

3) tráva, kráva, láva,
kráva, sláva

4) talíř, malíř, halíř, talíř,
vějíř

5) liška, soška, šiška,
myška, šiška

OD ZÁPISU DO LAVICE 7

■ Škrtni obrázky podle diktátu. Dítěti diktujte vždy tři slova najednou a počkejte, až je vyškrtá, pak diktujte další trojici.

ČASOPROSTOROVÁ ORIENTACE

- **Orientace na těle** – už nejmenší děti učíme orientaci na vlastním těle: “Kde máš nos, oči, uši, pus, ruce, nohy, loket.....později učíme také na obrázcích
- Orientace **nahoru x dolů** (se vyvíjí dříve než orientace pravolevá) - správné rozlišování obrázků otočených nahoru či dolů, **doprava a doleva** je jednou ze schopností důležitých pro předčtenářské dovednosti
- **Pravolevá orientace** - vyvíjí se v předškolním věku kolem pátého roku, při vstupu do školy by dítě mělo rozpoznat pravou a levou stranu, orientovat se v prostoru i na sobě (pravé ucho, levé oko, levá noha)
- **Orientace v prostoru** – na, nad, pod, vedle, zad, před
- **Časová orientace** – ráno, večer, včera, zítra, atd. (předškoláci by měli znát dny v týdnu, roční období)
- **Rodinné vztahy** – jména rodičů, sourozenců, kdo je teta, strýc, babička, děda, atd.
- **Lateralita** - vyhraněnost pravostranná či levostranná, týká se ucha, oka, ruky, nohy. U některých dětí se může projevit tzv. **zkřížená lateralita** - jedná se o jev, kdy má dítě dominantní pravou ruku a levé oko nebo naopak. Nevyhraněnost způsobuje dětem potíže v pravolevé orientaci na obrázcích, mapách i v orientaci v reálném prostoru.

POMŮCKY

www.logopediesusmevem.cz

www.logosik.cz

www.mutabene.cz

www.amosek.cz

www.oskola.cz

www.logopedie-vendy.cz

www.klinickalogopedie.cz

www.portal.cz

www.pasparta.cz

www.agatinsvet.cz

www.jinysvet.cz

Facebookové skupiny

Rodiče dětí s vývojovou dysfází

Strukturované učení

Logopedie mě baví

Logopedie CZ - rady, tipy, návody

Logopedie s úspěchem

Logopedie plná nápadů, inspirací, zkušeností, námětů

Aplikace

www.i-sen.cz

Výukové kartičky

My first App

Logopedie (až při fixaci výslovnosti, vhodná pro starší děti)

Pracovní sešity

Mezi námi předškoláky, Mezi námi pastelkami, Co si tužky povídaly, Rozvoj zrakového vnímání, Není hláska jako hláska, Logopedické hádanky, Šimonovy pracovní listy, Kuliferda, Pracovní sešit pro předškoláka, Mluv se mnou, Rozpovídej se, atd.

www.chytredite.cz (CD naslouchej a hrej si, CD logopedické písničky, hra pexeso pro uši, hra mluvím správně)

www.chytrehrani.cz (hry na rozvoj sluchového vnímání)

DĚKUJI ZA POZORNOST